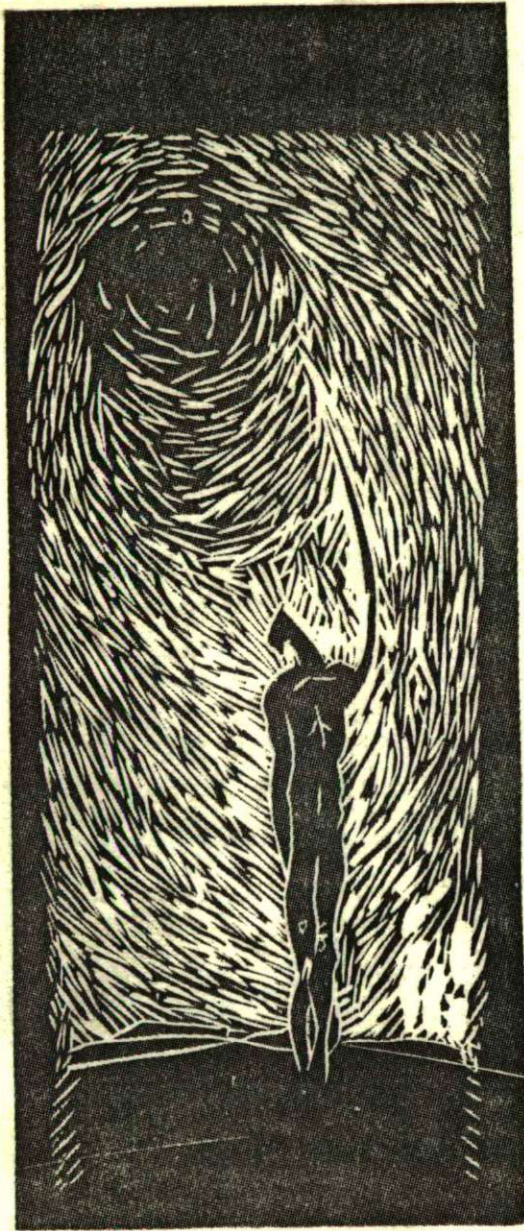

55877

Fe

1972/1.

1973 NOV 15

BÖLCSESZ

[1972]

F.k. : Dr.Csákány Béla okt. rektorhelyettes
Készült a JATE sokszorosító műhelyében, Szeged.
Engedélyszám : 958/72. - Méret : A/4
Példányszám : 250. - F.v. : Papp László

A József Attila Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Karának időszaki kiadványa

Főszerk.: Szendi Zoltán

Szerkesztik: Bakonyi Géza, Ludwig Eva, Pap András

F. szerk.: Papp István

A rajzokat készítették: Csáky Lajos, Frankó Ákos,

Pál Aranka, Somodi Ferenc, Szuhai Mária, Vojcsik

Györgyi főiskolai hallgatók

Nem kis öniróniával vállaltuk a "Bölcsész" szerkesztését. Mégis abban a reményben, hogy a folyton felbukkanó akadályok nem minden elképzelésünket semmisítik meg. Vannak elmentmondások, amelyek bénítólag hatnak. Idetartozik az a paradox helyzet, hogy épp egy szellemi közeg, amely leginkább hivatott arra, hogy humán műveltségét ne csak teljes intenzitással fejlessze, hanem később hivatásszerűen terjessze is, gyakran még önmaga fenntartására is képtelen. Félreértés ne essék, nem attól tartunk, hogy középiskolákba kikerülve nem tudunk precízen elragozni egy ígét, vagy felsorolni verscimeket. De vajon ki tudunk-e alakítani a felnőttkor előtt állókban egy olyan átfogó és differenciált szemléletmódot, amelynek megléte vagy hiánya egész életen át elkíséri az embert, ha önmagunk szellemi mozgását ennyire lecsökkentjük?

A közöny, mindenekelőtt saját közönyünk, az "agyonhallgatott" szemináriumoktól kezdve a közösségi élet passzivitásáig - lehangoló kísérőjelenség. Okát az érdektelenségben és az óvatosságban egyaránt kereshetjük.

A "szakmai" érdeklátelenséget nem értjük meg: ha az előadások témáján és "milyenségén" nem is változtathatunk, a foglalkozások légkörét mi teremthetjük meg. Jelentős energiákat köt le az egyéni életre való beállítódás is. Azok, akik emiatt huzódnak vissza, miközben szakmai érvényesülésüket és egyéni boldogságukat keresik, kiszakítják magukat a közösségből, amely pedig mindkettőnek - közvetve vagy közvetlenül - alapja és feltétele.

Szükséges, hogy mi, "iskolapadban ülő felnőttek", éljünk "intézményes" lehetőségünkkel, sokat és komolyan vitázzunk egymással, s hogy spontán kialakulhassanak közös nevezők, amelyek érvényüket későbbi életünk folyamán sem veszítik el teljesen.

Azok, akik csak a problémamentes kérdéseket szeretik, s lemondanak gondolataikról, lemondanak egyúttal annak lehetőségéről is, hogy azokból csak töredéknyi is megvalósuljon.

Minden olyan kérdés pedig, amely - mivel nem közvetlen személyes életünkhöz kapcsolódik -, már mások ügye is, tehát valamiféle megoldás is csak "kivülről" várható, ez pedig csak együttműködésben vagy vitában valósulhat meg.

Don Quijote szélmalom-kalandján keserűen mosolygunk, s közben megfélekedünk a hic et nunc lehetőségéről. A dolgok közepébe végva kezdjük el munkánkat, amelynek csak akkor lesz értelme, ha minél többen belátjátok, a lap "életképessége" töletek függ. Élmények és problémák bőven adódnak életünkben, olyanok is, melyekről érdemes beszélni.

Nem csak cikkeket és rajzokat várunk töletek, hanem ötleteket is. Mivel egyik célunk az, hogy minél pontosabban láttassuk saját életünket, ha ti nem nyilatkoztok, ez a kép óhatatlanul hamis lesz.

A lap szerkesztése nem lehet személyekhez kötött. Folytonossága, amelynek szükségességét talán már nem kell indokolnunk, megkívánja, hogy a "változások" lehetőleg akadózások nélkül történjenek. Szeretnénk, ha azok, akik velünk dolgoznak, vagy később dolgozni fognak, nem csak a munka terhét vennék át majd tőlünk, hanem törekvéseink őszinteségét is.

Szend. Zoltán

71 → ÉPÍTŐTÁBOR → 72

Aktuális téma most az építőtáborok problémája. Mi sem bizonyíthatná ezt jobban, mint Gazdag Gyula filmje, a Sipoló macskakő. Annak ellenére, hogy a fiatal rendező filmje esztétikai, technikai szempontból nem volt hibáktól mentes, legfőbb pozitívuma, hogy azok a jelenségek, problémák, amelyeket - kissé ügyetlenül ugyan - de beleszorított képeibe, széles tömegeket érintettek, a fiatalok legtöbbször élénk vitára ösztönözték. Elég, ha csupán a február 8-án az Auditorium Maximumban megtartott bemutatóra, s az azt követő fe-szült légkörű vitára utalunk itt. Nem véletlen az sem, hogy testvérlapunk, a Szegedi Egyetem is foglalkozik az építőtáborok szervezésével, előkészítésével. Novemberi számaikban fényképes beszámolókat közöltek az elmúlt nyári programra vonatkozóan; márciusban jön ki lapjuknak az a száma, melyet teljességgel ennek szentelnek. Ezért - ha röviden is - a Bölcsész is vállalkozik a feladatra, felvetni az állandóan jelenlevő, az alapszervezeteket is foglalkoztató s idejében még megoldható szervezési, propaganda- és irányításbeli problémákat.

Nem csak karunk KISZ-VB ülésein, de az Egyetemi VB-n is szerepelt a napirendi pontok között a nyári társadalmi munkáról szóló jelentés. 1971. november 15-én foglalkozott a VB a külügyi munkában jelentkező feladatokkal. Az ekkor megvitatott és elfogadott jelentés került azután az Egyetemi Bizottság november végi ülésére. A jelentést Czuth Béla, a nyári táborok vezetője és Vastagh Pál, egyetemünk KISZ-titkára készítette.

A jelentés körültekintő, megalapozott; kritikus hangnemben készült. Körültekintő volta azért is feltétlen kiemelkedő, mert a múlt évben Szegeden kívül Miskolcon és Balatonaligán

is dolgoztak karunk ill. egyetemünk hallgatói.

A táborok még ebben az évben is problémákkal küszködtek. Ezek elsősorban az előkészítésből fakadtak. Idejében al-
lást kellett volna foglalnia az Egyetemi Bizottságnak ab-
ban a kérdésben, hogy létesítsünk-e építőtáborot, hol és
milyen jellegűt, mert így a szervezési munkák csak tavasz-
szal kezdődhettek el. A másik oldalról - az egyik legna-
gyobb hátráltató elem - nem volt megfelelő a mozgósítás,
/karunk alapszervezeteiben sem/.

A jelentés megállapítja: "A nehézségek ellenére jelentős
számu hallgatót sikerült építőtáborainkba mozgosítani." A
mondat alatt számadatok állnak bizonyításként, lebontva a
különböző táborokra. Elég azonban, ha csak a legutólsó
számadatra leszünk figyelmesek: "1971 nyarán összesen 169
hallgató dolgozott építőtáborban." De vajon "jelentősnek"
minősíthető-e ez a szám, ha figyelembe vesszük a JATE KISZ-
Bizottság tavalyi évi beszámolóját, mely szerint 1970-71-
ben az egyetemi hallgatók létszáma 1969 volt. Véleményem
szerint sokkal nagyobb arányu propagandára, mozgosításra
van szükség.

Az Egyetemi Bizottság ülésén elfogadott jelentésre az alap-
szervezetek vezetőségei is reagáltak a számukra biztosított
fórumokon, mind az őszi, mind pedig a most nemrég lezajlott,
s eredményesnek mondható téli vezetőképző ülésein.

Kritikusan

Az utóbbi időben rendkívül örvendetes, egészségesnek mu-
tatkozó tendencia kezd érvényesülni a KISZ tagok soraiban.
A viták, beszélgetések, az utkeresés, a problémák felvetése
a korábbinál sokkal őszintébben folyik; alaposabb, az ered-
ményt, a gyakorlati megvalósítást követelő viták születnek.
Ez volt jellemző már a VIII. kongresszusra is, ahol a koráb-
bi gyakorlattól eltérően szekcióüléseken tárgyaltak, kisebb
pléniumokon foglalkoztak a kérdésekkel küldötteink. /Ennek bi-
zonyítéka az ELTE BTK nyílt levelének megvitatása is, annak a
levelnek, mely a szervezeti kereteket vette ollóba, s alap-
vető kérdéseket vetett fel. Ennek ellenére plénium elé került/.

Ugyanez volt jellemző a KISZ-vezetőképzőre, az EB ülésre, a VB gyűlésekre, ahol a nyári munkáról folyt a szó.

A fiatalok bíralták a táborokat, mert több közülük nem volt kellően szervezett. /Például a tőlünk Lvovban járt hallgatók bírálata a kinti táborról: utazási, elhelyezési problémák/.

A szegedi táborban a fiúk egy csoportja nem megfelelő munkát volt kénytelen végezni alacsony bérért. Az átlagbér 6.50 volt.

A lányok problémája komolyabb volt: olyan mezőgazdasági munkát végeztek, amellyel a tábor önköltségét sem termelték meg. A munkavégzés, a körülmények jóval nehezebbek voltak, mint azt várták. Az elhelyezés sem volt zavartalan, de ez nem okozott problémát.

Mindezeket a hallgatók elmondták a vezetőképzőn, s azt hiszem éppen ez a kritikus hangnem volt a jó, s lehet a jövő évi még jobb tábor megszervezésének alapja, mert a több oldalról is szóló kritika a változtatás, az új, a jobb létrejöttének jogos, megalapozott igényével hangzik el.

Élmény és vonzóerő

Mi volt az, ami a hibák, negativumok ellenére is odakötötte az emberéket az építőtáborhoz, mi az, ami miatt szívesen emlékeznek az itt dolgozók arra a két hétre?

Egyetemünk vezetői jelentős támogatásban részesítették a tábor munkáját, 17.000 Ft-ot biztosítottak a kulturális és sportprogramok megvalósításához.

Bognár Zoltán, a második évfolyam B. alapszervezetének titkára, s jómagam voltunk a két szovjet - Lvovból és Odesszából érkezett - csoportnak tolmácsai több kevesebb sikerrel, s a nyár óta állandóan, nap mint nap kapjuk a leveleket.

A levelek mind arról tanuskodnak, hogy az ukrán és orosz egyetemisták jól érezték magukat nálunk. Szívesen emlékeznek a barátságos futballmérkőzésre, a gyulai kirándulásra, a városnéző sétára, a baráti találkozókra /a DÉLÉP, a Szalámigyár dolgozóival/, a magyar táborozókkal közösen szervezett klubestre. Mindannyiuk számára nagy élmény volt a

"Spartacus" című balett s a néptánc-fesztivál előadásainak megtekintése.

A találkozókön barátságok, azóta is tartó kapcsolatok születtek. Így volt ez Nógrádverőcén is. Az egyik csoport tudniillik a munkát befejezve a Verőcei Express Táborban töltött egy hetet, míg a másik csoport három napot /szervezési hibákból fakadóan csak három napot/ a Balatonföldvári Express Táborban.

A magyar fiatalok /szegediek és miskolciak/ jutalomüdvülésben ugyan nem részesültek, /erre nem volt lehetőség/, de a KISZ Bizottság 37.000 Ft-ot biztosított jutalmazásukra.

A jó hangulat biztosító volt a hallgatók és a tábor vezetői közötti közvetlen kapcsolat létrejötte. Ezek a dolgok magyarázzák azt, hogy Oleg Mavrin, a szovjet csoport vezetője csoportjával egybehangzóan /s a miskolciak sem vélekedtek másként/ jelentette ki, hogy visszajönnek, hacsak egy mód is van rá, s hogy teljesüljön a kívánságuk, háttal a Tiszának, a válluk felett egyenként dobták be a tizfilléreseket és az egykopejkásokat a folyóba.

Tervek, lehetőségek

Hogy a nyári egyetemi táborok problémája ifjusági szervezünk felsőbb fórumait is foglalkoztatja, a Kongresszus előtt a KISZ Központi Bizottsága által kiadott levél sorai is bizonyítják. "Meg kell vizsgálnunk, hogyan mozgósíthatjuk eredményesebben az ifjúságot a IV. ötéves terv céljainak megvalósítására, a hatékonyabb gazdálkodásra, tudományos, technikai, műszaki fejlődés vívmányainak megismerésére és alkalmazására, hogyan fejleszthetjük tovább védnökségeinket és az építőtábori mozgalmat."

A Kongresszusi levél által feltett kérdésekre az alapszervezetek válaszoltak, s a válaszokat összegezve az Egyetemi KISZ VB gyorsan reagált a felvetődött problémákra, s a KISZ vezetőképzőn Vastagh Pál elvtárs már a fejlesztés, a jobb körülmények létrehozásának lehetőségeiről, feltételeiről beszélt.

Hogy melyik hasznosabb: a helyi, vagy másutt létrehozandó építőtáborok?

A kérdésre nem egyértelmű a válasz, hiszen itt tanulunk; célunk, hogy a város építkezését, ellátását próbáljuk meggyorsítani, ugyanakkor igény van más városok, azok egyetemének megismerésére is, s az igény jogos /cserével meg is oldható/.

Hasznos lenne azonban - ha komoly beruházást igényel is - egy állandó helyi tábort létesíteni, mert ha az idei nyáron a tavalyinál jóval nagyobb külföldi csoportok részvételére számíthatunk, nem lesz előnyös, nem lesz kivitelezhető a kollégiumi elhelyezésük.

Az, hogy a miskolci és szovjet fiatalokon kívül lengyelekre és finnekre is számíthatunk, igazi nemzetközi jelleget, nagyobb vonzóerőt kölcsönöz a nyári táboroknak, s egyben azzal is jár, hogy egyetemünkről többen juthatnak el az említett országok táborába is. Ez annál is inkább jelentős dolog, mert a külföldi utazás /a nyelvgyakorlásnak, a lehetőségeink másokéival való összevetésének, problémáink meglátásának ilyen formája/ ma már nem csak mint igény, de mint jogos követelmény is jelentkezik a hallgatók részéről.

Nagy ugrást jelent az, hogy az idei nyáron a jutalmazásnak konkrétabb, hasznosabb, vonzóbb, a külföldi csoportok jutalmazásához hasonló formája válhat lehetségessé, amennyiben. Egyetemünk KISZ Bizottsága valóra tudja váltani tervét; Balatonbogláron üdültetheti a helyi tábor jó munkát végző hallgatóit.

A hibákból tanulva a leglényegesebb dolog a körültekinthető, korán kezdett szervezése a táboroknak. Az idén a lányok nem mezőgazdasági munkát fognak végezni. A KISZ Bizottság a MÉK-kel szándékozik szerződést kötni. A vállalat gazdaságosabb, a hallgatók fizikumának jobban megfelelő munkát ajánlott fel.

Ebből a szempontból volt igaza Czuth Béla elvtársnak, amikor az EB ülésén hozzászólásában pár mondattal röviden értékelte az elmúlt évi lehetőségeket a termelőmunkával kapcsolatban. Amit mondott, a következő évre is érvényes: "olyan termelő munkát kell biztosítani, amely a hallgatók fizikumának megfelel, ambicionálja őket, egyértelműen lát-

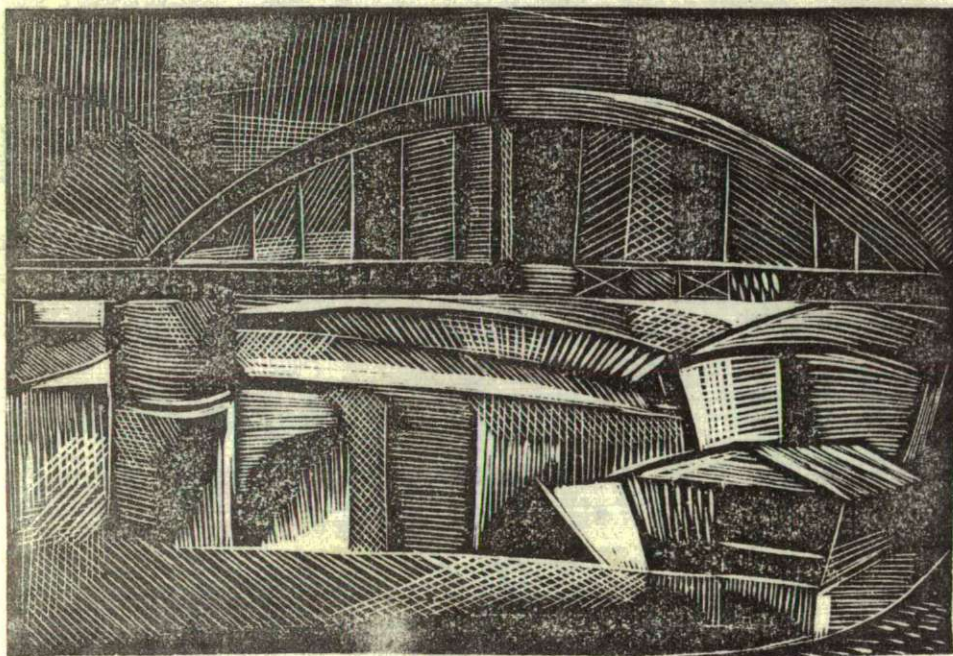

ják munkájuk eredményét; olyan munkabért, amely a kiadásokat, a jutalomüdülést biztosítja, s emellett messzemenően kielégítő, vonzó kulturális programot kell nyújtanunk."

Ime, a kívánalmak, a tervek, a problémák s a lehetőségek!

"... az ifjúság fejlődése visszahat egész társadalmunkra. A fiatalok élenjáró, kommunista osztagai nem csak az ifjúságra hatnak nagymértékben, hanem a felnőttekre is. Az ifjukkommunisták tetteire készsége és lelkes munkája megelégedést, örömet s növekvő bizalmat vált ki a felnőtt dolgozók körében." - állapította meg pártunk X. kongresszusa. Üres szólam, szoktuk mondani. Így valóban az, de rajtunk is, rajtunk mulik, hogy ne csak szólam legyen. Ha szűkek is a lehetőségek, ha sok mindenben korlátozva vagyunk is, ha merevek is azok a keretek, melyekben mozoghatunk, a mozgást belülről kell megindítani, de ne csak a szavunkat emeljük fel a problémák láttán; a protestálás csak akkor jogos, akkor helytálló, ha azt tettekkel támasztjuk alá, ha bizonyítunk. A nyári építőtábor sikeressége is ezen mulik!

Szigeti Lajos

Gondolatok kongresszus után

Múlt év decemberében volt a KISZ VIII. kongresszusa. Munkájáról folyamatosan beszámolt a sajtó, a rádió, hallottunk beszámolókat, előadásokat. Az anyag feldolgozása alapszerveink egyik leglényegesebb feladata. /A munkatervekben legalábbis nagy hangsúlyt kapott./

Tudjuk, hogy a politikai, közéleti eseményeket sajnos még nem a KISZ gyűléseken vitatjuk meg. Ezek a kollégiumi szobákban folytatott beszélgetéseken merülnek fel. Itt történnek az igazi reagálások. /Ha egyáltalán vannak ilyenek./

Az egyetemi hallgatók csaknem száz százaléka KISZ tag. "Tehát mindenki érdeklődik a KISZ legmagasabb törvényhozó testületén történetek iránt." - félő, hogy ez korántsem így van.

Ezen a helyzeten, úgy érzem, még az sem javított, hogy a kongresszus - bevezetve a szekció-üléseket - már az ifjúság egyes rétegeivel külön-külön és behatóbban is tudott foglalkozni.

Mit tudunk tulajdonképpen az egyetemi és főiskolai szekció munkájáról? Érzésem szerint, az ELTE BTK leveléről félfüllel hallottakon kívül, szinte semmit. Nem szeretnék most a beszámolóról, a határozatokról beszélni. Sokkal inkább azt az egyre többet - a KISZ tagok különböző rétegeiben - vitatott érdektelenség-problémát pendíteném meg. Ez nagyon bántó és elkeserítő tény, de gondolom nem védhető sem a szervezés megoldásában felmerülő hiányosságokkal sem a vezetőségek elleni meg-megújuló kirohanásokkal.

Mert miről is van szó? - Egyetemünk, karunk hallgatói között, és ezt miért szépítenénk, van egy olyan komoly tömeget képviselő réteg, amely szinte csak névleg KISZ - tag. De tovább mennék: van egy olyan réteg, amely csak névleg

fiatal. Ady megénekelte, "Ifjú szívek" husz éves korukra megöregedtek, fásulttá lettek. Százak rohannak órák után haza, a kollégiumba, befeléfordulva kotyvasztani elképzelt jövőndő életüket. A közösségi élet, a fiatalok közös érdekeit érintő kérdésekre válaszuk a már szinte természetesen hangzó: mi közöm hozzá? – Csak egyre nem gondolnak, vagy nem akarnak gondolni ezek a "fiatalok". Arra, hogy a réseket is elzáró magánélet soha nem ment és egyre inkább nem megy. Mert csak egymást ismerve, egymásra támaszkodva érhetünk el valamit. Ezt mikor és hol tanuljuk meg, ha nem huszévesen és az ifjusági szervezet, az egyetem hasonszőrüekből álló társadalmi közegében? Negyven évesen nehéz kapcsolatot keresni, megtanulni a közeledési formákat. Ezt huszévesen és itt kell. Mert aki elmulasztja, az könnyen szerencsétlenné válhat, az előttünk járó nemzedék között tucatszám felbukkanó, beszűkült, elkeseredett ember típusává. A hávan évesen is fiatalos hittel élők erejét itt kell összegyűjtenünk. Ehhez egy nagyobb, fiatal közösség egyénéből összekovácsolt ereje kell. Formát és lehetőséget ad a KISZ szervezet. De végeredményben mi teremtyük meg a formákat, a lehetőségeket. Éltyünk ezekkel! Alakítsuk saját alkatunkhoz a formákat!

Papp István

FÉL ÉV A SZOVJETUNIÓBAN

Féléves távollét után élményekben gazdagon, nyelvtudásban megerősödve tértünk haza a Szovjetunióból. Megismerkedtünk Leningráddal, a Szovjetunió legszebb városával, megérez-
tük a hatalmas főváros, Moszkva hangulatát, megfordultunk Közép-Ázsia csodálatos városaiban, bejártuk a Baltikumot, Novgorodban megcsodáltuk Feofán Grek csodálatos ikonjait.

De nem az országjárás feledhetetlen élményeiről írok, mert ezekről úgyis gyakran beszélünk baráti összejöveteleinken, kollégiumi szobákban s egy-egy futó találkozás alkalmával. Fontosabbnak tartom, hogy a kiküldetésünkkel kapcsolatos néhány szakmai és politikai problémát említsek meg, annál is inkább, mert ezekről vita folyt a legutóbbi vezetőkép-
zön is.

Szakmai kérdésekről szólván először is le kell szögeznünk, hogy a csoport nagy része sokat fejlődött. Szinte mind-
annyian megszereztük azt a nyelvi biztonságot, amelynek birtokában bátran tanithatunk. Nagy mértékben elősegi-
tette a kinti munkát, hogy jórészt szilárd és megalapo-
zott nyelvtani s viszonylag gazdag lexikális ismeretek-
kel érkezünk. Az idegen nyelvű környezet azonban meg-
mutatta hiányosságainkat is. Olykor csak mosolyogtak ma-
gyaros kiejtésünkön, máskor viszont egyenesen a megértés
akadályává vált, hogy az oroszok számára felfoghatatlan
akcentusban mondtuk a grammatikailag egyébként helyes ki-
fejezéseket. A hiba kiküszöbölése érdekében érdemes lenne
hasznosítani a szovjet nyelvoktatás szisztémáját, amely-
ben az idegen nyelv hangjainak képzése és az intonáció leg-
alább olyan sullyal kezeltetnek, mint a grammatikai ismere-
tek. A szovjet nyelvoktatásban elsődleges feladatnak tart-
ják, hogy az idegen nyelv beszédhangjainak helyes képzését
begyakorolják, s szilárd fonetikai ismeretekre építik a

nyelvtani és a lexikális anyagot. A módszer eredményességéről nap mint nap meggyőződhetünk.

Persze a szovjet egyetemi oktatás inkább a nyelvtanításra, mint az irodalomtörténetre összpontosító rendszerében erre jobban van lehetőség, mint nálunk. De azt hiszem, ennek ellenére hatékonyabbá lehetne tenni a fonetika oktatását a mi egyetemeinken is. Az első év szemeszterében megtartott heti két órás gyakorlatok, s a zárthelyi dolgozatokat bevezető transzkripció átírási feladatok kevésnek bizonyulnak.

Tanulmányi programunkban irodalmi, s a Szovjetunió jobb megismerését szolgáló előadások is szerepeltek. Néhány élményszámba menő beszámolót hallhattunk a szovjet zenéről és esztétikáról, s az irodalmi előadásokat is izgalmassá tette, hogy egy orosz szájából hallhattunk véleményt a mai szovjet irodalomról. Ezek még érdekesebbé válhatnak, ha az előadót tájékoztatjuk arról, hogy milyen anyagrészeket kellett áttanulmányoznunk a szigorlatra, s mely költők és írók számíthatnak nálunk különös érdeklődésre. Nem arra gondolok, hogy az ugynevezett "kényes kérdésekről" mindenáron szóra bírjuk őket, hanem azt kellene elérnünk, hogy az előadások minél jobban megfeleljenek érdeklődésünknek.

Kiküldetésünknek azonban nem csak a szakmai, hanem hallatlan nagy politikai jelentősége is van. Ugy érzem, erről is szólnom kell. A Szovjetunióval való közelebbi megismerkedés minden generáció számára bizonyos világnézeti erőpróba volt. Szerencsére ma már nem kell átélnünk azt az olykor katartikus erejű krízist, amelyen keresztülmentek sokan, akik az itthon elérhető szegényes és a legtöbb esetben csak általánosságban mozgó ismeretek alapján idealizált képet alkottak a Szovjetunióról, s a mindennapi élet valóságával találkozva fájdalmas kiábrándulásban volt részük. Ma már egyre több csatornán keresztül szerezhethetünk információkat, s egyre realisabb képet alkothatunk.

Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy jól felkészített, a Szovjetuniót ismerő és értő hallgatókat küldünk ki, holott ez elengedhetetlenül szükséges lenne. A tárgyilagos, történelmi okokat és szükségszerűségeket figyelembe vevő vé-

leményalkotást elősegítené, ha a kint tapasztalt jelenségeket már egy megalapozott összefüggésrendszerbe illetszthetnénk be.

Ösztöndijasaink jelentős része nem tudja feldolgozni a rázúduló élmények sokaságát, s a kiérlelt, átgondolt véleményalkotást több más tényező is akadályozza. Egy ismeretlen ország szokásaiba mindig nehéz beilleszkedni, s különösen megnehezíti ezt az, hogy kint kell átállnunk egy jóval önállóbb életmódra, ami még idehaza sem menne zökkenőmentesen. Sokan ezért a minennapi életnek apróbb nehézségeit hajlandók eltulozni és szovjet specialitásként kezelni, mivel itthon az egyetem négy fala jobban megóvta őket ezektől a konfliktusoktól.

A véleményalkotásban az is szerepet játszik, hogy Magyarországon nagyon távol lévén, minden ami hazai, egyértelműen helyesnek, s ami szovjet, az eleve kritikával kezelendőnek tűnik. A pillanatnyi érzelmektől mentes, körültekintő, a lényegest a lényegtelenről elválasztani tudó állásfoglaláshoz kevés a kint töltött félév, ha minden előkészítés nélkül küldjük ki hallgatóinkat. Érdemes ebből a szempontból megemlíteni az öt évig a Szovjetunióban tartozkodó egyetemistákat, akik közül nagyon sokan teljesen talajtvesztve bántóan cinikusakká válnak, de néhányan felhasználva a hosszú időt, nagyon tárgyilagos véleményalkotásra képesek.

Tehát elengedhetetlenül szükséges, hogy hallgatóinkat megismertessük a Szovjetunió gazdasági, politikai helyzetével, a szovjet művelődéspolitikával, s több más fontos kérdéssel. Az egyetemi oktatásban a nyelv és az irodalom tanítása mellett nagyobb helyet kellene kapnia az ilyen irányú felkészítésnek. Hasznos lenne, ha a nyelvtanítás lehetőségéről lemondva s a történelmi összefüggéseket kidomborítva, magyar nyelven tanítanánk a Szovjetunió történetét.

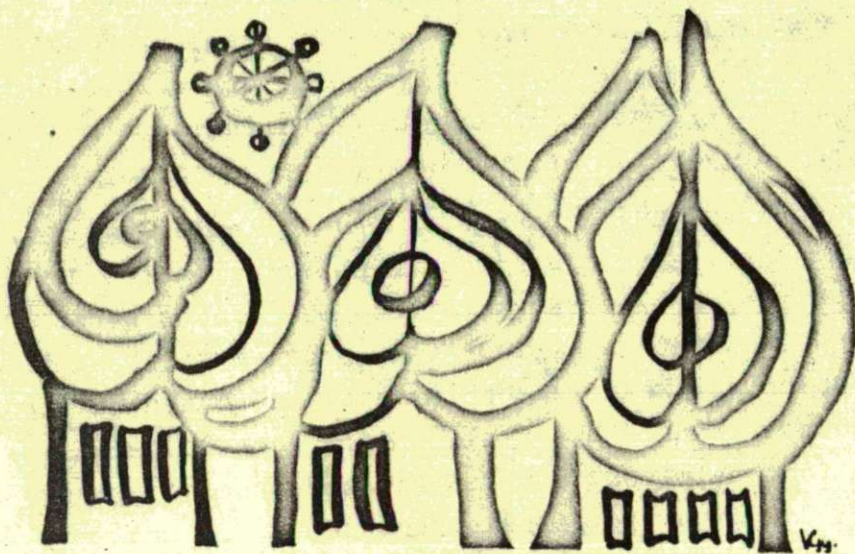
A Szovjetunióval foglalkozó előadások és viták szervezésével a kari KISZ szervezet is kivehetné részét ebből a munkából. Keresnie kellene a szovjet diákokkal való csereakciók kiszélesítésének lehetőségeit is. A kiutazást előkészítő minisz-

tériumi tájékoztatóknak sem szabadna kimerülniök a technikai tanácsadásban, hanem nagyon hasznos lenne, ha képzett előadók a Szovjetuniót érintő néhány kardinális problémát világítanának meg.

Tisztában vagyok azzal, hogy a felvetett kérdések nagyon messzire, s talán lényegesebb összefüggésekhez is vezetnek. Én a közvetlen teendőkre koncentrálni mondtam el véleményemet, abból kiindulva, hogy a szovjet-magyar viszony alakulásában döntő szerepet játszanak az évről évre kibocsátandó végzős hallgatóink, akik nem csak az orosz nyelv tanárai lesznek, hanem egy kis területen a Szovjetuniót képviselő politikai munkások is.

Balázs Mihály
V. éves hallg.

Szentirmay Judit

egy szék melyen egyedül ülök
egy arc melyet egyedül nézek
egy szó melyet egyedül mondok
egy hang melyet egyedül hallgatok
egy ut melyen egyedül megyek
egy hit melyben egyedül hiszek
egy város ahol egyedül leszek
egy kin melyet egyedül viszek

mert bennem fogant
és nem adhatom át senkinek

ezek a
verseim

Volt voltál voltunk

A csendben zuhogó lámpafények
a diófa az udvaron:

itt az ősz

Kértelek téged maradj velem
az eső könny

a napfény /mi tovatűnt/

a nyár az erdő

a mezitláb

a szamárkóro tövise:

itt az ősz

Kértelek téged maradj velem

A lopott futórózsa

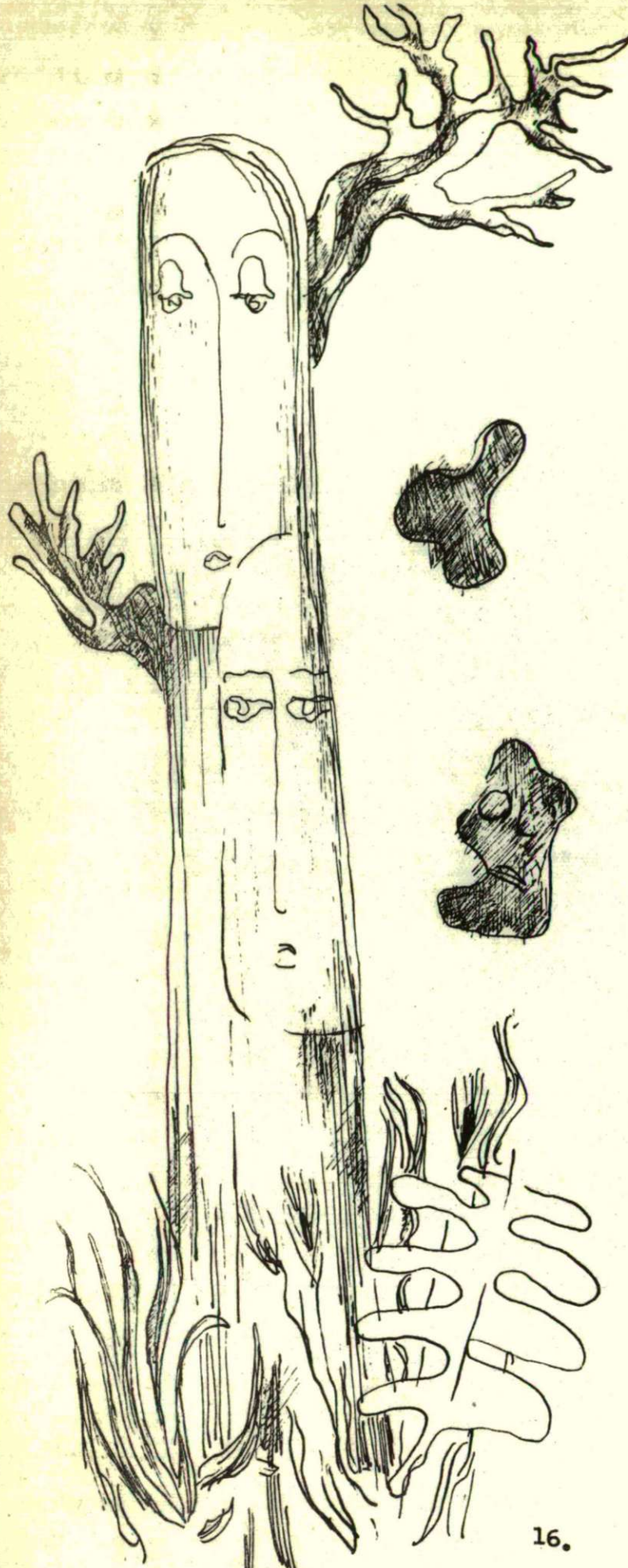
a végtelenbe futó ut

Kértelek téged maradj velem

S most vehetek neked

koszorút

Gyermekdalok

1. Szólitánálak,
de gügyögök csak,
és anyámnak nevellek
néma gonddal,
-neki bögök,
hogy szüljön meg
végre tégedet is,
hogy a holnap
mészillatu szobáiban
és a mélyfűvü réten
felnőhessünk
a szerelemig.
2. Hét napja már,
hogy csapzott
haját közibénk
hajította a szél:
a madarak torka
smirgliként zörög,
a csontszinü fák
fölött kábultan
kering
egy levéltestü
sárkány.
3. Fél órája még
hullámok ezüstjét
tépted fogaiddal,
most mellettem állasz.
- Az ágra kóc akadt.
Feszengve figyeljük,
hinta lesz-e
vagy kötél...

Téglásy Imre
1971

Sipos Áron

Levél

Tudod, arra gondoltam legutóbb:
marha nép vagyunk.

Szikrázó téli hidegben.

elég egy összehordott rőzskupac
s már melengetjük a végtagokat.

Én egy percre sem hittem abban,
hogy Petőfi valóban orrabukott Segesvárnál,
sokkal inkább elképzelhetőnek tartottam,
hogy szemébehuzott kalappal, jólborotváltan
egy félreeső ösvényen távozott a mezőről.

Aztán az áldott Sándor a hegyekbe vette magát,
ott vityillót eszkábált egy lehagyott
tisztáson és előlről kezdte az életet;
vetett, aratott és kézből etette az árva
özikéket.

A többi nem érdekes. Talán élt még negyven évet,
de egyik napja sem különbözött a másiktól.
Szerintem úgy halt meg, hogy egy téli estén
már nagyon fázott, de nem volt szíve
állatot ölni, annak bőrével takarózni.

1970.

Baka István

Temesvár után. Az erdőn

Temesvárból részeg strázsa
bámulja erdők gyűrűjét:
városa ujjára vontat,
ki most ülte menyegzőjét.

Fái - tornyok vőlegénye,
kapuk hártáját szakító,
bokrain madarak vére:
rács rozsdájaként rikitó.

Nézi páskumok nyugalmát,
hol karók közt reng pázsit,
nézi városába tartó
árnyak kék banderilláit.

Bennünk buvik a sötétség
alkonyatig, míg kiszállhat,
s Temesváron üt az erdő:
seregekbe dermedt bánat.

Fölöttünk, kéklő levélként,
akasztottak nyelve ring a
fákon. Nézzük - s majd öletni
visszatérünk falvainkba.

Én - amint kiárad vérrel
önnön szivéből a hajnal,
te - amint a vér az éjjel
bemocskolt ingén megalvad.

/1970/

RICHTER SZEGEDEN

Február 16-ára a legtöbb zenerajongó bizonyára még hosszú ideig fog emlékezni, akár személyesen a Szegedi Nemzeti Színházban, akár a Petőfi rádió hullámhosszán hallgathatta végig korunk egyik legnagyobb zongoristájának, Szvjatoszlav Richternek felejthetetlen hangversenyét. Az ország legtávolabbi sarkából is Szegedre zárandokoltak mindazok, kik fül- és szemtanúi akartak lenni ennek a csodálatosnak ígérkező programnak.

Richter Jugoszláviai turnéja előtt vállalkozott a szegedi koncertre. A színházban még csak a világosítók és rendezők tevékenykedtek, amikor a művész már megjelent, hogy előre megtekintse a színpadot, a még üres nézőteret és nem utolsó sorban a zongorát. Talán Richter jó hangulatának volt köszönhető, hogy nem kifogásolta a nem éppen hangversenypódiumra való Blüthner zongorát. Este fél nyolc előtt néhány perccel a feszülten várakozó közönség zugó tapsviharral köszöntötte a belépő művészt.

A műsor első felében Schubert op. post. C-moll szonátája minden pátosz és felesleges retorika nélkül, egy - mintegy visszafolytott, legmélyebb - belső érzésvilág lírai pianóján csendült fel, hiven tükrözvén a szerző, a mű keletkezése idejében többnyire már pesszimista, halálváró, s abba csendesesen beletörődő hangulatát, mely leginkább az Adagióban érezhető. Az ezt követő Menuetto sem lehet egyértelműen táncos, derűs, s a harmadik, záró Allegro vivace feszülő ritmikájú futamaiból is itt-ott fátyolos hangulat csendül ki.

A műsor második részében először Mendelssohn: Lieder ohne Worte ciklusából hallhattunk öt darabot, melyet Chopin B-moll nocturne-je /Op.9.Nr.1./ követett. A

mester mindkét művet szinte páratlan technikai bravurjával tette lebilincselővé.

Az est utolsó szerzője Debussy, a zenei impresszionizmus nagy képviselője, kinek három csodálatos zongoradarabja a "Reflects dans l'eau" /Tükröződés a vizen/, "Homage a Rameau" /Hódolat Rameaunak/ és a "Mouvement" /Tétel, ill. mozgás/ szólalt meg.

Richter páratlan tökéletességgel varázsolta elő azt a természeti képet, melyet Debussy zenében, Monet és Renoir képekben álmódott meg. A Debussy-látomás interpretációja után a csodából a valóságba visszazuhant néző véget nem érő tapsviharral követelte a ráadást. A művész ismét egy Debussy-darabbal hálálta meg a lelkes ünneplést. Reméljük, hogy Richtert ez év júniusában Budapesten ismét hallhatja a magyar közönség!

Mák Zsuzsanna

Feltehetőleg sokak véleményét tolmácsoljuk e rövid megjegyzéssel: szeretnénk, ha a jövőben a "Minden jegy elkel" című lakonikus felirat az örömhírrrel nem egyidőben jelenne meg. Bármennyire is nehéz a jegyek méltányos elosztása, mégis logikusnak tűnik, hogy egy egyetemistánál az egyáltalán nem olcsó jegy megvásárlásakor döntőbb motívum lehet a zene szeretete, mint azoknál, akik csak a név kedvéért ülték végig buzgón a Richter-muzsikálást. A helyeket természetesen betöltötték.

/Szerk./

Szabó László

a hóban tisztaság lakik,
szemedből havazik a vágy,
maradj ma vélem hajnalig,
hogy reggel hófehér-frissen
indulhassunk együtt tovább

/1971/

A kötet megjelenése óta eltelt viszonylag rövid idő természetesen nem tette lehetővé, hogy igazán nagylélegzetű tanulmányok jelenhessenek meg Petri költészetéről. De már az eddig reflektáló-értékelő írások is egy nagyigényű, rendkívül jelentős költői indulást regisztrálhattak. Legfontosabb megállapításunkként talán annak a Petri által is vállalt feladatnak a hangsúlyozása emelhető ki, hogy bonyolultabb korunknak megfelelő differenciáltabb alapokon kíván ez a líra építkezni; tudatosan vállalva a József Attila-hagyományhoz való újraértékelő-meghaladó viszonyulást.

Petri alapállása a korunk Kelet-Európájában élő értelmiségie: az itt és most, aktuális világunk elemzésével vállalja a költészet örök feladatát: létünk magyarázatát.

A kötet három ciklusa közül az első kettő /Demi sec, belső beszéd/ a szubjektív kapcsolatok szintjén végzi vizsgálatait. Az "önmagát a lehetőséget kísértetcsarnokává" bővíteni akaró költő kipróbálja az emberi kapcsolatok különféle lehetőségeit profán-dezilluzionáló, leleményesen ironikus-groteszk versekben. /Ki vagy, Catullusom, Történet, Levélminta, Eképp jeleztem stb./ A felelősséggel vállalt költői hivatás esélyeit a szerelmi érzés ábrázolására az első ciklus reprezentatív verse, "A szerelmi költészet nehézségeiről" vizsgálja meg, többszörös ironikus hangváltás után a vallomás pátozáig emelkedve. A második ciklus már azt a problémát veti fel, hogy nem lehet választani az adott kereteken belül: ezért kap nagy hangsúlyt a halál /Fiatal haldokló, Három dal, Egy emlék/ hol tragikus, hol keservesen ironikus hangszerelésben. A korunk szimbólumává növesztett "Zátony" c. versben már az öngyilkosság problémájával néz szembe.

Az első két ciklus inkább általánosságban megvizsgált kérdéseit a harmadik /A felismerés fokozatai/ konkretizálja korunkra. Végletessé erősödik itt a tragikus pesszimizmus, a

tehetetlenség-érzés, plasztikussá válik a Petri-lira alapmagatartása: a becsapottság, kisemmizettség érzése, az önvizsgálat örvényeibe merült-merített, eszményeitől megfosztott s azokat profetikusan visszaidéző, a látszat-létezés privát celláival vívódó, sebeit újra meg újra feltépő ember borzongató magánya ez. Az őt idetaszító okok után nyomoz az egész kötet egyik legtokéletesebb darabja, az "Ismeretlen kelet-európai költő verse 1955-ből". A megsemmisülés, öngyilkosság képzeleti tesztek komorrá a ciklus verseit, s az önmagát sem kimélő gunytól egyfajta heroikus pesszimizmus pátozáig jut el a "Kizsárolt nevetséges életünket" című versben. "A felismerés fokozatai" a tartását megőrizni akaró, de a megsemmisülésre készülő embert állítja elének: egyfajta béke nélküli Nirvána hangulatához ért el a költő.

Rendkívül igényes gondolatainak köntöse is kellemes meglepetés: fölényes verstechnika, föl-fölbukkanó antik metrumok, finom retorikusság feszíti végérvényesség-igényüvé hétköznapi-kötetlen versbeszédét. Imponáló magasfoku stílus-tudatossága, melyet minden költői eszközére kiterjeszt. Mintegy ironikus fintorral szemléli ezeket az eszközöket, kajánul felmutatva olykor a fonákjukat is. Képalkotását nagyfoku konkrétság jellemzi, de sokszor groteszk képeinek önmagukon tulmutató szürrealista vibrálását is ezzel a könnyörtelen konkrétsággal éri el. Külön kell említenünk mindig eredeti, a mondanivaló és hangulat fő súlyait hordozó hasonlatait. Mestere a különféle nyelvi rétegek ironikus keverésének, szívesen él az elliptikus kifejezőmód eszközével, enjambement-jai sokszor reveláló erejűek. Sokszor használ meghökkentő-groteszk /obszcén/ képeket - hiszen költészetének alaptermészete is kihívó, provokatív, racionalitásával töprengésre - vitára késztető.

Szuverén világképe kifejezésére megtermetette sajátos motívumrendszerét; az egész kötetben végigvonul a por-penész-rozsda-televény és a nap-vagy évszakokhoz kapcsolt hó-eső-pára-nyirkosság képzeletűsora, s az őket összekapcsoló fény-motívum. /Pl. Összeomlás/

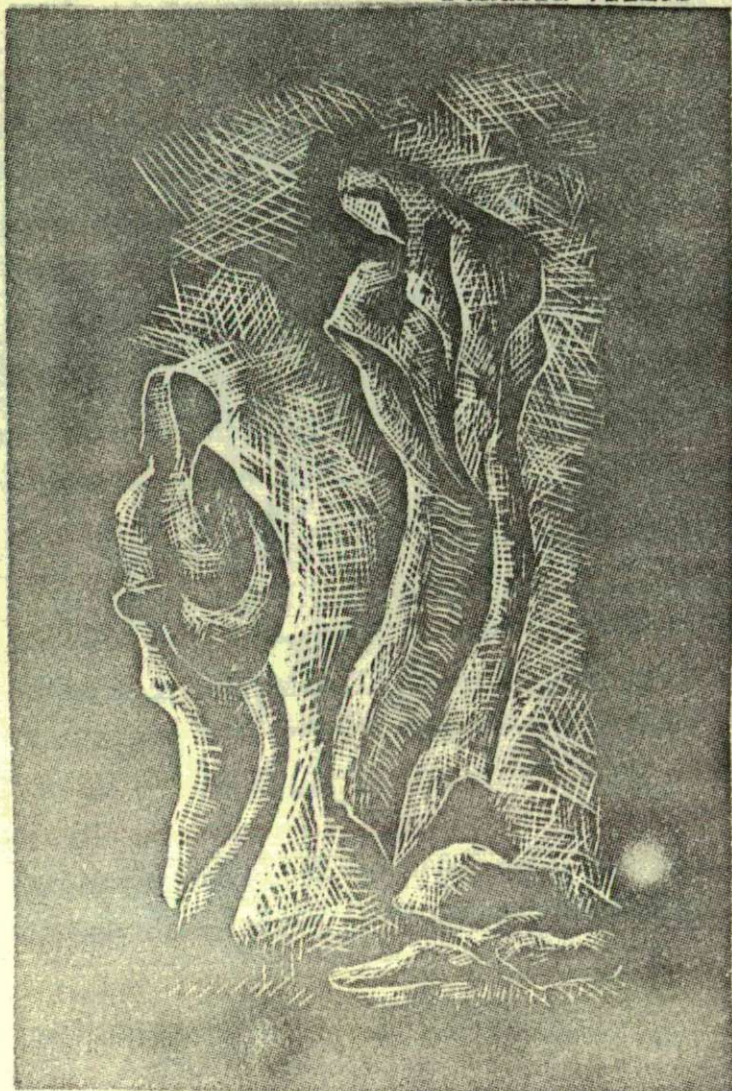
A korunk értelmezésében nála kulcsfontosságú por-motívum alapján határozhatjuk el az ugyancsak kritikus-ostorozó magatartású Ladányi Mihály költészetétől.

Mig Ladányi harcossága erősen személyes jellegű, oldalvágásait egy általa világosan látott frontvonal tulsó oldala felé intézi, addig Petrit az a jellegtelenség, amorf átmenetiség űrli, melyet a szállongó, lebegő, mindent belepő és deformáló, konturталanná tevő por képzetében ragadt meg.

Ennek a bizonytalanságnak, ideiglenességnek, alaktalanságnak a megfogalmazásával érte el Petri azt, hogy elénk állithatta annak a nemzedéknek általános állapotát, amely nemzedék politikai tudatának kezdőpontja valahol az ismeretlen keleteurópai költő versének fiktív dátuma körül kersendő.

Pakusza Vilmos

A bölcsészkar – a közfelfogás szerint – állandóan könyveket bujó, az irodalomban, művészetekben jártas, elmés csevegésre, de komoly munkára is képes fiatalok gyülekezete. Mi önérzetesen tiltakozhatunk e "vádak" ellen. Olvasni csak is a kötelezőket és szorosan ráncmért szakirodalmat szoktuk. Bár egyetemünk könyvtára komoly folyóiratgyűjteménnyel áll rendelkezésünkre, a magyar nyelvű folyóiratok is csak akkor válnak igazán népszerűvé, ha olyan műveket tartalmaznak, mint a Love Story...

Talán nem hiábavaló, ha felhívjuk a figyelmet az idegennyelvű folyóiratok által nyújtott, nagyrészt kihasználatlan lehetőségekre. Orosz szakos lévén a Központi Könyvtár folyóiratolvasójának polcain nagy számban előforduló, a Szovjetunió különböző városaiban kiadott, a legváltozatosabb témákat felölelő kiadványokról írok. A karunkon legnagyobb érdeklődésre számot tartó lapok száma is meghaladja a tizet, a választék igen bő.

Elsősorban irodalmi folyóirat a NOVIJ MIR, a MOSZKVA, a NEVA, a ZVEZDA, az OKTYABR és a ZNAMJA, melyek közül a NOVIJ MIR talán a legismertebb. Sok nagyszerű mű látott napvilágot először e lap hasábjain, mint például Bulgakov Mester és Margarita című magyarul is megjelent regénye. A januári számokból a német-országi szakosok számára különösen érdekes lehet Heinrich Böll verseinek orosz fordítása, és esetleg az eredetivel való összehasonlításuk. Kiemelném még Csudakova cikket, mely a modern próza nyelvezetével, az utolsó 15 év jellemző tendenciáival foglalkozik. A cikk egyik, önmagában is érdekes részének mottójául az író Belinszkij sorait választotta: "Az ironia és humor hiánya mindig az irodalom gyermekes állapotát jelzi."

A MOSZKVA, a NEVA és a ZVEZDA, mint elnevezésük is jelzi, az Írószövetség moszkvai illetve leningrádi csoportjának kiadványai.

A tartalomjegyzékben Andrej Voznyeszenszkij új versei hívják fel magukra a figyelmet. A strukturális költészet kérdéseit feszegeti Jurij Barabas "Sto zse dalse" c. cikke.

Olvashatunk irodalomtörténeti munkákat Tolsztojról és Nagibin tollából Katajevről. Svédországról olvasva oroszul is tanulunk, ha G. Fisch cikkében lapozunk. /U svedov/

Az OKTYABR és a ZNAMJA c. folyóiratok hasábjain az ismert versíró, V. Civin egy fiatal költőt mutat be, V. Gorgyejcsen-
vet. Olyan, már ismert és a magyar olvasóközönség körében is népszerű költők, írók legújabb alkotásait találjuk meg a ZNAMJA-ban, mint Robert Rozsgyesztvenszkij és Jurij Nagibin. Érdekes képet fest N. Tolcseneva a szovjet színházak 70/71-es évadján bemutatott darabok elemzésével. A VOPROSZI LITYERATURI cikkei az irodalomtudomány elméleti kérdéseivel foglalkoznak, míg irodalomtörténettel a RUSSZKAJA LITYERATURA írásai. Példaként említjük Friedländerét és Jevugyinét az 1971/3. számban, mely Dosztojevszkij irodalomtörténeti értékeléséről vitatkozik. Olvashatunk Gogol Holt lelkek c. művéről, vagy Puskin Bacchusi dal c. verséről. Említésre méltó a nagy irodalomtörténész, Lihacsov cikke.

Az orosz népmese gazdag világa ragadta meg az angol kutatónőt, Marija-Gabrielle Wosient. Az ő munkájáról ír Nyevzgljadova néhány oldalnyit.

Bár egyetemünk a leningrádi főiskolásokkal tart kapcsolatot, nem érdektelen a lvovi egyetemisták által kiadott VOPROSZI RUSSZKOJ LITYETATURI című ujság sem, mely a tanárok és diákok e témához kapcsolódó munkáit adja közre. Olvashatunk itt Romain Rollandtól Csehovon át Puskinig különböző írók életét és munkását bemutató cikkeket, de olyan kérdésekről is, mint a művészi fordítás követelményei.

Az elsősorban nyelvészeti problémák iránt érdeklődők számára a SZOVJETSZKOJE SZLAVJANOVEGYENYIE c. folyóiratot említjük, melyet a SZU Tud. Akadémiája állít össze, és ad ki havonta. Megemlítünk még két képzőművészeti folyóiratot, a HUDOZSNYIK-ot és az ISZKUSSZRVO-t. Mindkettő színes, nagyalaku, sok képpel illusztrált kiadvány.

Láng Katalin

Német nyelvű irodalmi lapok

Neues Forum /elkötelezett keresztényszocialisták lapja, Bécs,
1971. nov./dec. XVIII. évf./

1971. januárjában Michael Scharang bécsi író kezdeményezésére megalakult az osztrák alkotók munkaköre /Arbeitskreis österreichischer Literaturproduzenten/. Alapítása társadalmi igényt elégített ki, s rövid idő után gyakorlatilag az egész ifju írónemzedéket maga mellett tudhatta; a "középső" generációból az emigránsok /E.Jandl, F.Mayröcker/, az idősebbek közül mindenek előtt Ernst Fischer biztosította szimpátiájáról és szolidaritásáról az AK-t. Az új szervezet több nyilatkozatban vallott céljairól. Ilyen pl. egy állami kiadó alapítása, nyilvános irodalmi zsűrizés ösztöndíjak és díjak adományozásakor. A szervezet könyvsorozata az "Edition Literproduzenten"; 1972 tavaszán négy könyvük jelenik meg.

Neue Rundschau /1971. 4. füzet. S.Fischer Verlag-Frankfurt
am Main; kiadói között Golo Mann/

E füzet tartalmazza pl. Max Frisch, Sartre, Muril műveit, továbbá Rudolf Hartung recenzióját Heinrich Böll legújabb regényéről /Gruppenbild mit Dame/, Golo Mann írását a faszizmus fogalmáról, s közöl egy Muril-töredéket is. Nagy tereget szentel Willy Brandt Nobel-díjának, s felhívja a figyelmet a kancellár egyik könyvére, mely különkiadásban jelenik meg.

Sinn und Form /1971. szept. NDK irodalmi folyóirat./

Terjedelmes műveket közöl arab írók tollából. Az irodalmi magazin általában egy nemzet vagy nyelv, illetve irodalmi irányzat bemutatásának szentel egy-egy kiadványt.

Az arab irodalom hosszú ideig elválasztódott a tömegektől. A tevék és sátrak világának irodalmát tanították sokáig az általános, sőt egyes középiskolákban is. Érdekes, hogy az arab lira sokáig az u.n. "Hocharab" szinten maradt, ezt nem minden réteg értette teljesen exkluzív volta miatt. A tar-

talom izolált volt a társadalmi élethez képest.
Ma nagy szerepet kap a folklór. Az 1952-es júniusi és az
1961-es forradalmak fordulópontot jelentettek. Kialakult
az igény, hogy az egyiptomi valóságot tükrözzék vissza.
Lényegileg azonban ma is két lira létezik: a köznyelvi és
a "magasabb". Ellentmondásokkal zsúfolt még a művek befo-
gadása a néptömegek között. Ezért különösen nehéz ma még
az egyiptomi írók helyzete.

Drescher Attila

F E L H I V Á S

Karunkon bizonyára többen vannak, akik szívesen fordítanak vagy fordítatának szépirodalmi műveket. Őket szeretnénk munkára buzdítani - egyben lehetőséget is adva a publikálásra -, mikor meghirdetjük MŰFORDÍTÓ VERSENYÜNKET.

Pályázati feltételeink: a versenyben karunk minden hallgatója részt vehet. a karon oktatott idegen nyelvek bármelyikének XX. századi irodalmából választott, husz gépelt oldalnál nem hosszabb /inkább rövidebb/ novella vagy bármilyen korból származó vers, illetve versek, fordításával.

Az elkészítés határideje: április 30.

A beérkezett műveket a tanszékek bírálják el.

A legjobb pályamunkák készítői pénzjutalmat kapnak, és fordításukat közöljük.

Egy pályázó több művel is indulhat.

Kérjük, az érdeklődők keressenek meg bennünket!

/Szerk./